

35

PRIMAVERA-ESTIU 2026

CONVERSA

PERE VEHI CONTOS
L'ARXIVER DEL MÓN
DALINIÀ A CADAQUÉS

PRIMERS RELLEUS

RICARD SAYERAS

ENTITAT

TABERNA
LIBRÀRIA

RETRAT DE FAMÍLIA

ELS MANERA
PASCUAL, DE LA
SELVA DE MAR

PERFILS

MONTSERRAT
COSTA
JOAN ABELLA
MARIA SERRA
LLUÍS SALA

PATRIMONI

CENTENARI DE
JOSEP MERCADER
LA FRATERNITAT
DE SANT LLORENÇ
DE LA MUGA
LA SALAMANDRA

INDRET

TERRADES

UNA MIRADA

LA FÀBRICA
DE DINAMITA
DE CABANES

EN BICI/A PEU

LA VOLTA A
L'EMBASSAMENT
L'ÚLTIM TRAM
DEL FLUVIÀ

alberes

DOSSIER

CÀMPINGS I CAMPISTES

58 PÀGINES D'UNA PRÀCTICA VACACIONAL,
ARA JA ARRELADA AL TERRITORI, EN QUÈ
LA LLIBERTAT I EL CONTACTE AMB LA
NATURA EN SÓN ELS EIXOS PRINCIPALS

PVP 12€

Catalunya Mira al Cel

El 12 d'agost de 2026, Catalunya viurà un esdeveniment històric: un eclipsi solar total visible des del sud del territori i parcial al nord, un fenomen astronòmic excepcional que no es pot observar des de fa més d'un segle. Durant poc més d'un minut, la Lluna cobrirà completament el sol a les zones de totalitat, convertint el dia en nit, mentre que a la resta del país l'ocultació serà molt elevada i permetrà igualment contemplar un esdeveniment poc freqüent i d'un gran interès científic. Més enllà de l'espectacle visual, l'eclipsi representa també una oportunitat única per apropar l'astronomia i la recerca científica a la ciutadania, i per compartir un moment col·lectiu d'observació, aprenentatge i convivència al voltant d'un dels fenòmens més fascinants del nostre cel.

Solar Eclipsi Total

L'observació de l'eclipsi s'ha de fer sempre amb ulleres especials homologades

eclipsicatalunya.cat

 Generalitat
de Catalunya

Tothom!!! El Govern de

12 d'agost 2026

DIRECTORA >
Roser Bech Padrosa
rosere@grupgavarres.cat

COORDINACIÓ CONTINGUTS >
Jordi Nierga
alberes@grupgavarres.cat

DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ >
Jon Gierie i Edu Vidiella
alberes@grupgavarres.cat

COL·LABORADORS >

Fernando Aisa
Mar Aparicio
Marta Arranz
Borja Balseira
Maite Barcons
Josep M. Barris
José Luis Bartolomé
Enric Bassegoda
Josep M. Bernils
Lurdes Boix Llonch
Sílvia Carbó
Josep Clara
Joan Cos
Josep M. Dacosta
Antoni Egea
Xavier Febrés
Ponç Feliu
Meritxell Fernández
Joan Ferrerós
Rosa Font
Almudena García
Marina Gilbert
Pere Guanter
Isabel Guzman Ivars
Jordi Jordà Casademont
Josep López
Pau Llosa
Eduard Martí
Cristina Masanés
Pol Meseguer
Rosa M. Moret
Anna M. Oliva
Marta Palomeras
Anna Pi Vilà
Josep Playà Maset
Arnald Plujà
Jordi Puig
Marta Puigurriquer
Miquel Quera
Dolors Reig
Marisa Roig Simon
Pere Roura Sabà
Josep M. Sansalvador
Ricard Sayeras Quera
Montserrat Segura
Erika Serna Coba
Nerea Timoneda
Núria Trobajo
Antònia Tubau
Enric Tubert
Josep Vilar

EDICIÓ DE TEXTOS >
Roser Bech Padrosa

IMPRESSIÓ > Rotimpress

DISTRIBUCIÓ > GLV

DIPÒSIT LEGAL > GI-460-2009

ISSN > 2013-5270

eg

EDITORIAL GAVARRES

Germà Agustí, 1
17244 Cassà de la Selva
Telèfon 972 46 29 29
www.grupgavarres.cat

DIRECCIÓ EDITORIAL >
Àngel Madrià
angel@grupgavarres.cat

COMUNICACIÓ >
Jordi Nierga
comunicacio@grupgavarres.cat

PUBLICITAT I SUBSCRIPCIONS >
Mònica Farrerós
clients@grupgavarres.cat

ADMINISTRACIÓ I PUNT DE VENDA >
Judith Mallorquí i Montse Alsina
gestio@grupgavarres.cat

PUBLICACIÓ ASSOCIADA A >

appec
editors de revistes i digitals

- > Premis APPEC
"Millor Editorial en Català 2008"
- > Premis ADAC "Millor empresa 2020"
- > Premi Nacional de Comunicació
de Proximitat 2023

Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra, o si desitja utilitzar-la per elaborar resums de premsa (www.cedro.org; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

FOTO DE PORTADA REALITZADA
AMB MATERIAL CEDIT PER
LES FAMÍLIES BECH PADROSA,
LLAONA OLIVET, TESTART
CARBÓ, CERVIÀ VIDAL I VIÑAS.
AUTOR: EDU VIDIELLA.

SUMARI

- 4-5 **PRIMERS RELLEUS**
Una creu pintada en una pedra
RICARD SAYERAS QUERA (TEXT) // MARINA GIBERT (IL·LUSTRACIÓ)
- 6-13 **ACTUALITAT**
ENTITAT / ENTREVISTA / REPORTATGE / PUBLICACIONS
- 14-19 **CONVERSA**
Pere Vehi Contos
JOSEP PLAYÀ MASET (TEXT) // EDUARD MARTÍ (FOTOGRAFIA)
- 20-25 **RETRAT DE FAMÍLIA**
Els Manera Pascual, de la Selva de Mar
JOSEP M. DACOSTA (TEXT I FOTOGRAFIA)
- 26-33 **PERFILS**
**Montserrat Costa / Joan Abella
Maria Serra / Lluís Sala**
JOSEP M. SANSALVADOR / ISABEL GUZMAN / MONTSERRAT SEGURA / MAR APARICIO (TEXT)
SÍLVIA CARBÓ / JOSEP M. DACOSTA / BORJA BALSERA / SÍLVIA CARBÓ (FOTOGRAFIA)
- 35-95 **DOSSIER**
Càmpings i campistes
ROSER BECH PADROSA (COORDINACIÓ)
- 97-115 **PATRIMONI**
ARQUEOLOGIA / GEOLOGIA / GEOGRAFIA / SOCIETATS / HISTÒRIA
BIOGRAFIA / LLENGUA / FAUNA / FLORA
- 116-119 **INDRET**
Terrades
JOSEP M. DACOSTA (TEXT I FOTOGRAFIA)
- 120-123 **UNA MIRADA EN EL PAISATGE**
La fàbrica de dinamita de Cabanes
CRISTINA MASANÉS (TEXT) // JORDI PUIG (FOTOGRAFIA)
- 124-127 **EN BICI / A PEU**
L'embassament de Darnius-Boadella
JOAN COS (TEXT I FOTOGRAFIA)
- Ruta literària pel tram final del Fluvià**
DOLORS REIG I ROSA FONT (TEXT I FOTOGRAFIA)

conversa

AMB UN APASSIONAT DALINIÀ > A CADAQUÉS ÉS EN PERE DEL BOIA, PERQUÈ DURANT MOLTS ANYS VA REGENTAR EL BAR QUE HAVIA CREAT LA FAMÍLIA DE LA MARE, I EL CONEIXEN AIXÍ TANT ELS PESCADORS DE TOTA LA VIDA COM ELS ESTIUEJANTS MÉS FAMOSOS QUE HI RECALAVEN. FORA D'AQUEST RACÓ DE MÓN, EN PERE VEHI CONTOS (1955) ÉS L'ARXIVER DALINIÀ MÉS CONEGUT DEL PLANETA. VAJA, UN CADAQUESENC UNIVERSAL!

JOSEP PLAYÀ MASET > TEXT
EDUARD MARTÍ > FOTOGRAFIA

Pere Vehi Contos

Hem anat a veure en Pere del Boia a casa seva, i hem xerrat una estona davant d'un paisatge silenciós i un mar plàcid, no tant, però, com la conversa, que es veu alterada pel telèfon i per les anades i vingudes d'aquest home inquiet, hiperactiu, que s'aixeca ara per mostrar-nos un llibre que extreu de les estanteries o un dibuix que conserva ben protegit en un calaix, ara per confirmar una dada davant l'ordinador.

–Vehi i Contos, dos cognoms, dues arrels ben mediterrànies?
–«Els Vehi venen de la Vall de Santa Creu. Van aterrar al mas de sa Perafita, com a masovers, al segle XIX, com ha explicat l'Arnald Plujà. Allà van néixer encara l'oncle Joan Vehi, el fotògraf i ebenista, i abans l'avi Pere. La família va baixar cap a Cadaqués i el meu pare ja nasqué aquí. L'avi Pere portava un olivar i vinya, i a l'estiu, quan feia més bon temps, sortia al mar a pescar. El meu pare es va casar amb la Montserrat Contos, que era filla de l'Alejandro, d'origen

grec, d'aquí que inicialment el cognom fos amb K. Aquest avi era molt manetes i emprenedor. És el que va muntar el Boia. I es va comprar una *Rubia*, un cotxe anglès, de cabina de fusta, i feia també de taxista. A en Dalí el portava fins a Portlligat i el va portar també a l'Estartit el dia que van anar a comprar una barca per a la Gala.»

–Quan arriben els Kontos de Grècia a Cadaqués?

–«El pare de l'Alejandro, és a dir, el meu besavi, era Iorgos Kontos, propietari d'una empresa de bussos de l'illa de Symi (Grècia), casat amb Maria Barbas, nascuda a la costa turca de l'Egeu. Eren bussos que encara baixaven a pit, sense escafandre, pescaven esponja i corall. Iorgos vingué a Catalunya i creà una empresa que es dedicava a treballs portuaris, a desballestar vaixells enfonsats i a pescar corall. Va arribar a tenir una trentena de bussos i es van mantenir fins als anys cinquanta, però ell ja no podia baixar a l'aigua per culpa d'un

JOSEP PLAYÀ MASET. Castellgalí, 1957. Periodista
EDUARD MARTÍ. Girona, 1974. Fotògraf

retrat de família

ELS MANERA PASCUAL, DE LA SELVA DE MAR > DES DE L'AVI PERE, BARQUER DE J.V. FOIX, QUE PORTAVA EL POETA A PASSEJAR PEL LITORAL DEL PORT DE LA SELVA, LA FAMÍLIA S'HA ENCARAT CAP A MARINA AMB LA CONTINUÏTAT DE LA PESCA ARTE-SANAL, LA CREACIÓ D'ESPECTACLE TEATRALS I DE TALLERS EDUCATIUS MARINS PERTAL D'APROPAR EL MAR A LA GENT, A MÉS DE PRACTICAR LA NÀUTICA OCEÀNICA I FOMENTAR EL BENESTAR EMOCIONAL I TERAPÈUTIC QUE COMPORTA LA MAR.

JOSEP M. DACOSTA > TEXT I FOTOGRAFIA

Una nissaga vinculada a la mar

El lligam dels Manera amb la mar comença amb Pere Manera Roig, palauenc que es va casar amb Antònia Oriol del Port de la Selva l'any 1926. Amb ells, la família continua relacionada amb el mar d'una forma o altra. Ell va passejar en barca el poeta J.V. Foix pel costaner del Port de la Selva, perquè li feia de barquer i li va ensenyar les roques del Cap de Creus que els pescadors han batejat amb nom propi i que són realment metàfora pètria: el Camell, el Frare i la Monja... També va barquejar Esperança Martí, la dona que va estructurar un model organitzatiu per a la Fundació Puigvert i va fer créixer la institució i llur prestigi.

El matrimoni va tenir tres fills: Joaquim, Pere i Sebastià. Els dos primers van fer el servei militar a Marina, a Cartagena. En Joaquim, que era el gran, va seguir l'activitat pesquera amb la *Polar*, una barca de teranyina. També va ser el masover de la família Costa, llinatge influent i propietari d'una cadena hotelera, que estiuejava al Port i es va fer construir una casa grossa al poble i dos refugis a cala Prona, un per a ells i l'altre per acollir els pescadors, per arrecerar-se de les gropades de tramuntana en el Golfet, que els impedís regressar a port: «Torna caminant, Salvador, tu que ets el més jove, digues que estem bé i ja tornarem quan

puguem», deia l'oncle Joaquim al seu nebot, Salvador Manera, i ell marxava amb el peix cap al Port de la Selva.

El fill petit, en Pere, va anar a treballar a Suïssa, on va passar tota la vida; no es va quedar al Port, perquè en aquella època la pesca era molt limitada i només s'hi quedaven els més pobres. El germà mitjà, en Sebastià, va patir una pneumònia durant la postguerra i el van portar a l'hospital de Figueres. En aquella època, no hi havia antibiòtics i li van aplicar sulfamides, fet que li provocà una soldadura de maluc i una coixesa de per vida. Quedà impedit per fer la mili a Marina i seguir la feina de pescador del pare. Com que no podia

JOSEP M. DACOSTA. Figueres, 1962. Biòleg i naturalista

fer-se a la mar, li van oferir treballar de torner fresador al port de Barcelona.

En Salvador explica: «Els meus pares es van conèixer a la sala de ball la Paloma de Barcelona. El pare era molt guapo, però coix, i cap noia volia ballar amb ell. Ara bé, la mare se'n va enamorar. Ella es deia Rosa González i era de Jerez de la Frontera». Es van casar el 1961 i el matrimoni va haver de treballar molt, així que en Salvador, de petit, quan no anava a escola a Barcelona, passava moltes temporades al Port de la Selva amb l'avi Pere.

Per a en Salvador, nat el 1963, l'avi era una figura venerable, inspiradora, afable, amorosa, amb molt de cor. Es

delia per passar estones amb ell, sobretot quan anaven a pescar junts i en Salvador l'ajudava amb tot el que podia. Anaven a rem i l'avi no sabia nedar, com altres llops de mar de l'època. Recorda que no entenia per què l'avi anava a treballar de nit; el veia que agafava els esclips de fusta i es posava el *traje* d'aigua. Veure'l marxar el feia plorar molt. La raó és que anava a la pesquera de l'encesa.

L'empresari que torna al mar. En Salvador vivia a Barcelona i, car que passava temporades molt bones anant a pescar amb l'avi, sabia que amb la pesca no es guanyaria la vida. Com que

era jove i fort, va anar a fer de mosso a la *tocineria* de la madrastra de la mare. Allà, va aprendre l'ofici de carnisser, fent especejaments de carn a l'Hospitalet. Era una feina molt ben pagada que combinava amb anar a la universitat per cursar Filosofia: «La mare em deia que estudiés, perquè ella no ho havia pogut fer». Aleshores, a la cansaladeria, guanyava més que els seus professors i, gràcies al fet que parlava idiomes, el seu futur va fer un tomb sorprenent.

Als anys vuitanta, l'Estat espanyol ingressà a la Unió Europea. En Salvador era poliglòt i el seu cap li deia: «Tu que parles idiomes, si et talles la cua, deixes de ser *hippy* i et poses un *traje*,

En Salvador Manera i la Mercè Pascual amb la seva filla Elena a la barca 'San José'.

L'ART DE LA CONVERSA

**JOAN ARMANGUÉ
I XAVIER FEBRÉS
DIALOGUEN
SOBRE FIGUERES
I L'EMPORDÀ**

En un temps d'immediateses, dos amics decideixen seure a taula i parlar a fons del país que trepitgen i estimen. No ho fan des de la nostàlgia ni des de la proclama, sinó des de la voluntat d'entendre què passa i què hauria de passar. Al menjador del Motel Empordà, entre plats memorables i sobretauls llargs, converteixen la conversa en una eina d'anàlisi: el mite fundacional, la divisió administrativa, el pes del turisme, la pèrdua industrial, la immigració...

DOSSIER

CÀMPINGS I CAMPISTES

ROSER BECH PADROSA > COORDINACIÓ

Campi qui pugui	36	ROSER BECH PADROSA [Cabanes, 1988. Filòloga]
Entre la natura i el mercat	38	PERE GUANTER [L'Escala, 1952. Gestor cultural]
El turisme cultural de memòria històrica	41	MAITE BARCONS [Pineda de Mar, 1956. Llicenciada en llengua i literatura catalanes]
Argelers, la capital del càmping	42	ENRIC BASSEGODA PINEDA [Espolla, 1977. Doctor en Filologia i professor de secundària]
Els campaments militars	45	JOSEP CLARA [Girona, 1949. Historiador]
Els precedents del Cap de Creus	46	ARNALD PLUJÀ [Garriguella, 1947. Historiador]
L'Ombra, de Llançà	48	JORDI JORDÀ [Figueres, 1953. Periodista]
Vida campista arran de mar	50	MARTA ARRANZ [Pont de Molins, 1992. Periodista]
Sentiment de comunitat	52	PAU LLOSA [Darnius, 1992. Periodista]
Port de la Vall, al Port de la Selva	54	ERIKA SERNA COBA [Wasserlos, 1963. Historiadora i arxivera]
Quan els càmpings eren càmpings	56	JOSEP M. BARRIS [Salt, 1966. Historiador i arxiver]
Parar la tenda a Castelló	59	MERITXELL FERNÁNDEZ [Figueres, 1983. Historiadora de l'art i arxivera]
L'excel·lència, a Sant Pere	62	MARISA ROIG SIMON [Sant Pere Pescador, 1963. Historiadora i arxivera]
Records d'un recepcionista a Las Dunas	66	JOSÉ LUIS BARTOLOMÉ [Areny de Noguera, 1954. Filòleg]
La immortal ciutat efímera	68	JOSEP LÓPEZ NAVARRO [Girona, 1999. Periodista]
El Fluvià Nàutic, un càmping il·legal	70	MIQUEL QUERA [Girona, 1961. Gestor de turisme rural]
Càmpings d'aigua dolça i salada	72	LURDES BOIX LLONCH [L'Escala, 1957. Historiadora i arxivera]
Anar a fer tenda	76	LURDES BOIX LLONCH
L'alberg de les caravanes	78	FERNANDO AÍSA [Barcelona, 1961. Historiador]
Mig segle de Vell Empordà	80	JOSEP PLAYÀ MASET [Castellgalí, 1957. Periodista]
A Figueres, La Fresca i el Pous	82	JOSEP M. BERNILS VOZMEDIANO [Figueres, 1960. Periodista]
Les acampades del CEE	84	JOAN COS [Figueres, 1958. Enginyer industrial]
Colònies escolars en càmpings	86	NÚRIA TROBAJO [Girona, 1964. Mestra i historiadora]
A cel obert a Albanyà	88	ANNA PI VILÀ [Vilopriu, 1985. Llicenciada en Història]
Gran acampada a Ribelles	89	JOSEP VILAR [Argelaguer, 1961. Enginyer tècnic agrícola]
La Fradera	92	ROSER BECH PADROSA [Cabanes, 1988. Filòloga]
El càmping de Maçanet	94	PERE ROURA SABÀ [Maçanet de Cabrenys, 1954. Historiador]

PERFILS

Sílvia Villacañas / Pilar García i Jordi Alabert / Albert Nenezic / Francesc Canet

[PÀGINES 44 / 55 / 67 / 71]

ENRIC BASSEGODA / ANTÒNIA TUBAU / ROSA M. MORET / JOAN FERRERÓS

Campi qui pugui

Roser Bech Padrosa > TEXT

Del mot *camp* sorgeixen tots aquests derivats: acampar, campament, càmping... Segons el *DIEC 2*, el primer denota el fet d'«establir en un despoblat l'estada provisòria (d'un estol de gent)». El segon és l'«establiment, en un terreny determinat, de tropes, d'una colla d'excursionistes, etc.». El tercer, amb arrels anglosaxones, correspon a una «forma de turisme consistent a fer estada en un alberg mòbil com ara una tenda de campanya o una caravana, generalment dins d'un espai de terreny limitat o equipat per a l'acampada». En aquest dossier els tractarem tots tres, amb un denominador comú: la idea de viure de manera provisional a l'aire lliure.

Comencem, doncs, amb un article introductori d'en Pere Guanter sobre els orígens i l'evolució del concepte de càmping. A partir d'aquí recorrerem el territori campista d'Alberes de nord a sud: primer resseguirem la costa, després entrarem a l'interior i, finalment, acabarem a la muntanya. Així que des del Rosselló, la Maite Barcons analitza de quina manera el turisme cultural de memòria històrica dels darrers anys ha impulsat l'arribada de visitants. A continuació, situats a Argelers, l'Enric Bassegoda explica el creixement d'aquesta població rossellonesa a l'estiu, d'una banda, i parla amb una família gironina que troba la calma en els bungalous d'arran de mar, de l'altra. Lluny del descans, el pa-

ler i l'estiueig, l'historiador Josep Clara escriu sobre els antics campaments militars a la comarca.

Resseguint la costa fem parada al Cap de Creus, on l'Arnald Plujà parla de cinc personatges de finals del segle XIX i primera meitat del XX que inicien l'esperit aventurer de descobrir el medi natural i el patrimoni amb acampades lliures. Arribem a Llançà, on el càmping familiar L'Ombra s'ha sabut reinventar després de més de 60 anys; en Jordi Jordà enraona amb el propietari. Plantats al municipi veí, primerament la Marta Arranz entrevista les famílies que dirigeixen, d'un costat, el càmping del Port de la Selva; de l'altre, L'Arola. En segon lloc, l'Erika Serna passa pel càmping Port de la Vall, on 65 anys de sentiment de comunitat es manté, i tenim el testimoni d'un matrimoni que fa anys que hi fa estada, segons relata en Pau Llosa. Per la seva banda, l'Antònia Tubau entrevista una parella que ha camperitzat la furgoneta.

Un cop al golf de Roses, el relat fotogràfic dels primers càmpings rosincs emmarca l'article d'en Josep M. Barris; amb l'apunt literari de Fages de Climent al càmping polinèsic de Montjoi, en una peça de l'Anna Pi. A Castelló d'Empúries la Meritxell Fernández narra com el fet de ser dins del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà ha condicionat els càmpings de la vila comtal. Seguint la línia de la costa,

Tenda de campanya.
FOTO: Gerard Arderius.

ens dirigim amb la Marisa Roig fins a Sant Pere Pescador, el municipi on hi ha més càmpings concentrats i considerats alhora uns dels millors de Catalunya. També podem llegir els records en primera persona d'en José Luis Bartolomé com a recepcionista de Las Dunas als anys 1970. I el perfil de l'Albert Nenezic, gestor de La Ballena Alegre, a qui ha entrevistat la Rosa M. Moret. A més a més, en Josep López ha conversat amb el cineasta Josep Pérez sobre el seu documental *Camping life, ciutat efímera*. També el Grup en Defensa de la Gola del Fluvià posa en entredit el projecte del Fluvià Nàutic. Per un altre costat, gràcies al perfil escrit per en Joan Ferrerós veiem diverses modalitats de campisme. Avancem cap a l'Escala, on la Lurdes Boix fa referència a un antic campament romà per començar a fer incursió pels càmpings de la població. I, ben diferent, també evoca l'acció d'anar a fer tenda: a les primeres dècades del segle XX, durant l'estiu, algunes famílies de l'Escala plantaven tendes a Montgó i Empúries des d'on sortien en barca a pescar.

Ara ens endinsem cap a l'interior on un campament de caravanes i autocaravanes esperen el tragí estiuenca a Caravann Inn, a Ventalló. En Fernando Aísa s'hi ha passejat. Fem uns quants quilòmetres més i amb en Josep Playà Maset ens plantem a Garriguella; Vell Empordà és un càmping familiar d'interior. També cal fer memòria

d'aquells càmpings oberts durant anys i ara tancats, com els dos exemples que il·lustra en Josep M. Bernils a la capital alt-empordanesa: La Fresca i Pous.

Aquesta pràctica d'oci i turisme també esdevé una gran eina pedagògica i naturalística, segons els articles d'en Joan Cos amb les acampades del Centre Excursionista Empordanès, d'una banda, i el de la Núria Trobajo sobre les colònies escolars de la ZER Les Salines a cavall entre el mar i la muntanya, de l'altra. Ja a redós dels cims més alts de l'Alt Empordà, hi ha el Taiga Bassegoda Park, a Albanyà. Aquí l'Anna Pi ha traçat l'evolució d'un càmping modest d'entrada que ha passat a promoure la recerca astronòmica gràcies un observatori sota un cel fosc. I sense moure'ns de l'extens municipi, en Josep Vilar rememora una gran acampada a Ribelles, a l'Alta Garrotxa. Reculant una mica per la carretera GI-511, jo mateixa xerro amb les tres generacions de La Fradera, a Sant Llorenç de la Muga, un càmping familiar al costat del riu. Finalitzem aquest periple campista acompanyats d'en Pere Roura a Maçanet de Cabrenys, on una empresa familiar ofereix estades sostenibles en plena natura.

En definitiva, prenem l'expressió 'Campi qui pugui' en el sentit literal del terme per encapçalar un dossier on hem vist que aquesta pràctica vacacional a l'aire lliure cada vegada té més adeptes i més modalitats diverses 🏕️

La platja d'Argelers, els anys 1970.

PROCEDÈNCIA: Museu Casa de l'Albera, Argelers.

Els precedents del Cap de Creus

CINC PERSONATGES MOGUTS PER LA CURIOSITAT I L'ESPERIT AVENTURER VAN DESCOBRIR I TRANSMETRE EL MEDI NATURAL I EL PATRIMONI D'AQUEST ESPAI MONUMENTAL

Arnald Plujà > TEXT

Als anys trenta, els nostres diccionaris encara no havien adoptat l'anglicanisme *camping*, que es defineix com una forma moderna de fer turisme, sojornant en tendes, barraques o rulots, descripció que coincideix amb l'esperit de cinc personatges nascuts el segle XIX, predecessors del campisme al Cap de Creus i artífexs de l'excursionisme científic. Per ordre cronològic serien: Antoni Sucarrat Aymar (Garriguella, 1820-1896), Antoni Bartomeus Casanovas (Barcelona, 1856-Cadaqués, 1935), Isaac i Joaquim Cervera Cané (el Port de la Selva, 1875 i 1887- 1940-?) i Josep Pla Casadevall (Palafrugell, 1897-1981). Aquests cinc protagonistes practicaren l'excursionisme com una manifestació d'amor per conèixer el país, deixant memòria escrita i gràfica dels seus viatges. Qui també exploraren el Cap de Creus al dinovè van ser Francisco de Zamora (1812), el rossellonès Jaubert de Paça (1832), Pascual Madoz (1849), l'Associació Catalanista d'Excursions (1876), el Centre Excursionista de Catalunya (1890)... Posteriorment, s'hi afegiren Anna Maria Dalí, assídua a la geologia de Tudela, i el fotògraf portbouenc Marià Romà, que recalava a cala Culip.

Antoni Sucarrat. Era d'ideologia borbònica, culte,

molt religiós i amic de tots els capellans. La seva condició de pagès hisendat li va permetre dedicar molt de temps a la vida contemplativa i escriure una dotzena de llibres de temàtica variada: narrativa, obres de teatre, poesia i biografies. L'any 1870 va programar una excursió de deu dies al Cap de Creus, en realitat es tractava d'un manuscrit artístic i literari en el qual descrigué el Port de la Selva, Sant Pere de Rodes, Santa Helena, el castell de Quermançó i la ciutadella de Roses. La major part dels dies, dormint sota una lona sostinguda amb canyes, que amb els anys evolucionaria en tenda de campanya.

A Sant Pere de Rodes, Sucarrat va trobar un monestir abandonat i mig enrunat, però no saquejat del tot. L'església de Santa Helena estava més ben conservada. En tenia cura un ermità que hi oficiava misses, adornava l'altar amb petites estàtues de marbre blanc i custodiava amb devoció els dos retaules i el fèretre de l'abat Viladecans, mort l'any 1815. A

Quermançó quedaven visibles els estralls de torres i muralles dinamitades pels soldats francesos. Únicament es mantenia viva la llegenda de la cabra d'or, amb senyals d'excavacions per tota la superfície del castell. Sucarrat va compensar la manca

d'aparell fotogràfic amb un minuciós relat dels monuments.

Antoni Bartomeus. Era un prestigiós cirurgià de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona i un dels primers turistes que recalaren Cadaqués, on s'empadronà el 1917, data de la seva jubilació. Cultivà l'amistat dels germans Rahola, els Pont, els Callís i amb tota la població. Durant l'epidèmia de grip de l'any 1918, la seva tasca humanitària li fou reconeguda amb el títol de Fill Adoptiu de la Vila. Durant els darrers anys de vida, es va dedicar a recórrer la península del Cap de Creus, tant per via marítima com terrestre, organitzant llargues caminades i passant nits en barraques o en tendes de campanya, una tasca que completava amb articles i conferències que engrescaren coneguts i estiuiejants àvids de la natura feréstega. Tenia especial predilecció pels masos de Sant Baldiri, al Port de la Selva, encara tots habitats, i per cala Culip, de la qual es conserva una imatge d'acampada, preludi del primer càmping del Cap de Creus. De l'activitat cultural i excursionista, ens ha deixat molts relats i descripcions dels pobles que visitava i dels costums de la seva gent, uns textos manuscrits de gran vàlua històrica, publicats l'any 2014 i que recorden les consuetes de l'època. La disposició d'una càmera amb plaques de vidre li permeté plasmar una gran quantitat de

A dalt, Antoni Sucarrat // PROCEDÈNCIA:

Arxiu Pascual Viejobueno. A baix, Antoni

Bartomeus // PROCEDÈNCIA: Arxiu Centre Excursionista de Catalunya.

fotogrames, avui zelosament guardats al Centre Excursionista de Catalunya.

Els germans Cervera. La història dels germans Isaac i Joaquim Cervera és de novel·la i podria servir per il·lustrar la Renaixença, el moviment catalanista amb qui s'identificaven. Plegats visqueren totes les vicissituds de l'època: defensaren Cuba i les Filipines contra els EUA i evitaren la guerra del Marroc emigrant a Buenos Aires, on fundaren l'Hotel Cervera, posteriorment traspassat a la família de l'expresident Raül

Alfonsín. Més tard, l'Isaac va retornar a Catalunya i s'establí a Barcelona com a agent de duanes. Durant la seva joventut foren pioners del campisme al Cap de Creus, amb excursions pedestres de llarga durada. Anaven proveïts amb un sarró ple de pa, formatges i embotits, i de nit acampaven en barraques de vinya o al mas de la Pallera (Sant Pere de Rodes), esdevingut el seu campament base. De tornada al Port, la seva recerca continuava a peu de carrer, fent tertúlia amb els mariners i pescadors. Viatjaven equipats amb llapis de carbó, fulls

de paper per anotar-hi referències geogràfiques i senyes de troballes d'inscultures, dòlmens i una càmera estereoscòpica amb plaques adquirides als Lumière de París, que captaren imatges inèdites del monestir de Rodes, el Port de la Selva i la rodalia, un valuós material avui recopilat i ordenat pel seu besnet Pere, que ens proporciona un pou d'informació que d'altra manera s'hauria perdut.

Josep Pla. Va descobrir més tardanament les belleses d'un Cap de Creus recòndit, possiblement influït pel mateix Bartomeus i els germans Rahola Trèmols. Dels cinc viatgers referenciats, Pla era el més gurmet i tant freqüentava restaurants de renom com cantines de reputació culinària, sobretot si incloïen llagostes i peix fresc al menú o quedaven emmarcats d'un paisatge bucòlic. Dites característiques concorren en una barraca arran de mar, amb un llagut varat a la sorra i envoltat d'oliveres centenàries, de tal manera que, durant la mateixa jornada, Pla podia veure sortir el sol, navegar, contemplar la natura, cuinar el peix de roca i dormir acompanyat del cant dels grills. Ens referim a la barraca que Cèsar Ballesta de Cadaqués tenia al reclau des Jonquet –Guillola–. En

aquesta època, Pla ja s'havia integrat a la colla d'intel·lectuals, artistes i poetes de Cadaqués que compartien la gastronomia de la Lidia Sabana, fonda on coincidí amb Picasso i Dalí. De la seva immensa obra, ens limitarem al paràgraf que descriu les excel·lències des Jonquet: «Passar-hi vuit dies d'estiu sense diaris, ni notícies, pescant i mirant el mar i el cel, aspirant l'aire fort i càlid impregnat d'herbes seques i de boca de forn d'olivar, gronxant els somnis i les olles de peix a la popa d'un vaixell, és una cosa que no té comparació a la vida...» 🌊

A dalt, acampada a cala Culip (Cadaqués), a la primera dècada del segle XX // PROCEDÈNCIA: Arxiu CEC. **A l'esquerra, els germans Isaac i Joaquim Cervera, al seu Port de la Selva natal, en una imatge de final del segle XIX // PROCEDÈNCIA:** Arxiu Pere Toro Cervera. **A la dreta, Josep Pla navegant per la costa de l'Alt Empordà al voltant de 1945 // PROCEDÈNCIA:** ACAE.

Vida campista arran de mar

EL PORT DE LA SELVA TÉ ALGUNS DELS CÀMPINGS MÉS ANTICS DE CATALUNYA I ÉS L'EXEMPLE CLAR DE L'ESCLAT TURÍSTIC DE LA COSTA BRAVA A PARTIR DELS ANYS SEIXANTA

Marta Arranz > TEXT I FOTOGRAFIA

Càmping Port de la Selva. Els avis d'en Josep Maria Mension, en Sebastià i la Jacinta, tenien un hort per cultivar-hi la fruita que venien en una botiga petita del Port de la Selva. Amb l'arribada del turisme a la Costa Brava, a partir dels anys seixanta, la família Mension va ser una de tantes famílies de l'Alt Empordà que va veure clar que el turisme tindria un paper molt important en la nostra societat. Va ser, doncs, l'any 1975, quan van decidir reconvertir l'hort en un espai amb les parcel·les del càmping del Port de la Selva per poder albergar turistes, sobretot europeus, que venien a estiuajar al litoral empordanès.

En Josep Maria explica que «amb l'esclat del turisme, els avis i els pares van veure que els càmpings serien un negoci que podria perdurar durant molts anys, i aquí seguim cinquanta anys després». En Josep Maria ha viscut tota la seva vida al càmping, «recordo que als inicis la gent venia amb tendes de campanya, però actualment ja ens demanen connexió a internet; el món

del campista ha evolucionat molt». Als seus inicis, els clients més habituals eren turistes nòrdics, «hi havia una família que feia tres dies de viatge en cotxe per arribar aquí i tres més per tornar, perdien sis dies de vacances per passar uns dies d'estiu aquí», recorda l'actual propietari. Rebien gent d'arreu d'Europa, com ara danesos, belgues, holandesos, suecs i també francesos. Destaca que, tot i l'evolució del món campista al llarg del mig segle de llegat del negoci, l'essència és la mateixa i encara veuen que al juliol reben el turisme estranger i a l'agost, el turisme més nacional.

Ara com ara, el càmping del Port de la Selva té 303 parcel·les i al llarg dels quatre mesos de temporada, del 15 de maig al 15 de setembre, hi passen entre 7.000 i 8.000 campistes. «Tenim parcel·les per a gent que ve a fer la temporada estiu rere estiu, hi ha famílies que fa cinquanta anys que venen i n'hem vist créixer tots els membres», apunta. En aquest sentit, desgrana que els campistes tenen un tarannà diferent d'altres turistes, «aquí es fa molta comunitat, tant pel que és bo com pel que és dolent, però el càmping dona molta fidelitat.»

L'Arola. Si parlem de la història dels càmpings del Port de la Selva hem de conèixer la història de L'Arola, el primer càmping del poble i el segon més

antic de Catalunya. Ho explica la seva propietària, la Gràcia Amich Colomer. Aquest és un càmping amb unes característiques úniques, ja que està situat ben arran de mar i les tramuntanades en són unes de les protagonistes principals. El seu llegat comença amb l'àvia de la Gràcia, que també es deia Gràcia, i després de passar moments complicats, econòmicament parlant, va proposar a la família obrir un càmping en un terreny que havia heretat. La Gràcia recorda amb estima la reacció de la seva àvia quan va veure que els primers turistes arribaven al Port de la Selva. «Va dir: 'Per què no obrim un càmping en aquesta erola que tenim? Si la gent va al sud de França, també vindrà al nostre poble, que és molt més bonic'.»

Als inicis, el càmping L'Arola no disposava ni d'aigua, la família va construir un pou i tenia dues dutxes i vàters per a homes i dones. A més a més, d'una petita guingueta amb refrescos. Al cap de poc, l'àvia va pensar que, si cuinaven arròs de peix i marisc de la zona per als clients, aquests estarien més contents, i així va ser. La Gràcia, la propietària actual, explica que, a partir d'aquí, van anar creixent dins de les seves possibilitats i l'any 1966 van fundar l'hostal, que encara funciona, «però el primer que vam tenir va ser el càmping.»

Una de les curiositats d'aquest càmping és el nom, la neta de la Gràcia recorda que d'aquest tros de terra els be-

En Josep M. Mension amb el seu fill a l'entrada del càmping Port de la Selva.

savis i els avis en deien l'erola, que és el diminutiu d'erol, «però a l'hora d'anar a registrar-lo, a les institucions es parlava el castellà i aquesta 'e' neutra van entendre-la com a una 'a' i, quan el meu avi va rebre els papers del registre, va dir que, si tornaven al registre per canviar-ho, els enviarien a pastar fang, per això es va quedar així». La Gràcia, entre riures, es pregunta com devien aconseguir que els deixessin apostrofar el nom.

Avui, L'Arola no se'l pot considerar un càmping de masses, ja que té capacitat per a una vintena de parcel·les i encara és fidel als seus inicis; un espai

petit que durant la temporada es converteix en un jardí comú que acull una gran família, vinguts d'arreu del món, que es troben a l'estiu per passar les vacances. La seva situació, a primera línia de mar, va fer que, amb l'arribada de les caravanes, els turistes europeus canviessin les tendes per les rulots o vehicles preparats per acampar, ja que amb les tramuntanades les tendes es trencaven.

Allò de 'Spain is different'. La història d'aquests dos llegats familiars campistes és l'exemple més clar del que va significar l'esclat turístic de la Costa Brava,

als anys seixanta, quan moltes famílies de pagès van decidir vendre's els terrenys i deixar el sector dedicat a l'agricultura i la pesca, per encarrar-se als serveis.

L'element més important va ser l'entrada de l'afluència estrangera, Espanya era un país especialment tancat i molts països van fer-li el buit en conseqüència del règim franquista i de les bones relacions d'aquest amb el dictador alemany. Amb l'arribada del turisme, però, van començar a veure's influències i maneres de viure i d'entendre la vida molt diferent que la població local va rebre amb sorpresa i, en alguns casos, amb els braços oberts. Un fet que no va agradar al règim i que, inicialment, va intentar blindar.

D'aquí en surt l'enginyós eslògan '*Spain is different*', de Manuel Fraga Iribarne, qui va ser ministre d'Informació i Turisme durant els anys 1962 i 1969. Fraga va veure una gran oportunitat per remuntar l'economia del país i va dissenyar un eslògan pensat tant per als turistes com per als locals, ja que entre línies calia llegir-hi que 'Espanya era diferent' a les cultures, sobretot nòrdiques, que vivien un moment de llibertat política i d'entendre la vida i el món molt diferent, i també als locals, pel fet que els volia dir: per més que entressin nous aires, aquests no havien de corrompre la manera de fer tradicional, molt més tancada i poc evolucionada en aquest sentit.

Així, Fraga va fer encaixar la font d'ingressos que comportava el turisme amb la millora de la qualitat de vida dels veïns i veïnes de la zona, un fet que va marcar un abans i un després en la nostra societat, ja que va fer emergir la classe mitjana, que fins llavors no existia, i és un element important per entendre la democratització de la nostra societat 🇪🇸

Dues imatges del càmping L'Arola. Anys 1970.
PROCEDÈNCIA: Arxiu família Amich.

L'excel·lència, a Sant Pere

SANT PERE PESCADOR DISPOSA DELS MILLORS CÀMPINGS DE CATALUNYA, UNS ESTABLIMENTS DE RECONEGUT PRESTIGI EUROPEU AVALATS PER NOMBROSOS PREMIS

Marisa Roig Simon > TEXT

Sant Pere Pescador és una destinació capdavantera en turisme de càmping i representa la principal oferta d'allotjament turístic del municipi. Al llarg del terme s'estenen set establiments: Sènia Riu, Las Palmeras, La Gaviota, Àmfora, Aquarius, Las Dunas i La Ballena Alegre. L'entorn natural i paisatgístic de Sant Pere Pescador, situat dins l'àmbit del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, va propiciar, als anys 1960, el desplegament d'aquest nou model turístic basat en l'acampada a l'aire lliure que permetia als usuaris, generalment famílies, conèixer amb la natura. El terme es troba emplaçat al mig de la badia de Roses, entre les desembocadures del Fluvià, al nord, i el Riu Vell –antic curs del Fluvià–, al sud, i disposa de la platja més llarga de la Costa Brava, formada de sorra, dunes i aigües poc profundes.

Els primers establiments d'acampada al terme s'instal·laren l'any 1960.

La modalitat va créixer ràpidament i es va consolidar entre la dècada dels seixanta i primera meitat dels setanta, en què se'n van construir de nous, sense oblidar alguns intents frustrats, com la proposta presentada el 1967 per Jaume Genover Roig i Ekhard Kapp per construir el càmping Bahía; o també la de l'empresari suís, Edwin Nuber, el 1972 per construir el càmping Castell del Riu, a tocar del Parc del Riu, on encara es conserven algunes edificacions. El 1973 un empresari holandès, Paulus Franciscus Kjnijl, va construir el càmping Palm Beach, que a la dècada dels noranta va comprar la família Alcántara. Actualment, aquest establiment de 4 estrelles i 275 parcel·les es coneix com a càmping Las Palmeras.

En els seus inicis, l'activitat de càmping exigia poca inversió, es creava una infraestructura mínima amb els serveis bàsics que consistien en una recepció,

uns sanitaris i un bar. L'àrea d'acampada sovint era encerclada per una tanca de canyes; els arbres i la vegetació espontània que hi creixien quedaven a disposició dels campistes per plantar-hi lliurement les tendes de campanya o aparcar-hi els remolcs. Més endavant i en funció de la demanda, els establiments ampliaren els serveis amb restaurants, piscines, supermercats, discoteques o instal·lacions esportives i de lleure. L'allotjament també ha evolucionat al llarg dels anys, primer van ser les tendes, els remolcs, les caravanes, les furgonetes i les autocaravanes i, en els darrers anys, els albergs fixos –bungalows o altres instal·lacions similars–. Aquesta modalitat d'allotjament, que ha guanyat molts adeptes, està dotat amb tota mena de comoditats: cuines ben equipades, aire condicionat, lavabos, barbacoa, jardí privat i, fins i tot, jacuzzi, serveis per a uns clients cada vegada

més exigents que desitgen estar en contacte amb la natura sense perdre el confort de la vida moderna.

Els primers clients dels càmpings santperencs eren de nacionalitat holandesa i alemanya. Avui la tendència s'ha mantingut, i han incrementat els campistes francesos i també les famílies catalanes.

Els primers: La Gaviota i Àmfora. Els primers establiments d'acampada instal·lats al terme

Campistes fent cua davant el camió del gel; per manca de neveres, el càmping proveïa de gel els seus clients. Al voltant de 1975. PROCEDÈNCIA: Arxiu càmping Las Dunas (família Suñé).

van ser La Gaviota i Ànfora, propietat d'Àngel Culubret i de Dolors Aleixandre Blasco, respectivament. Estaven situats en el paratge Juncarets, al qual s'accedia a través del camí de les Botigues, aleshores una de les vies més ràpides per arribar a la platja. El juliol de 1961 ambdós càmpings ja estaven en ple funcionament.

Sobre l'estructura d'una antiga guingueta anomenada La Gaviota i construïda a la platja el 1932, el figurenc Àngel Culubret Carrera hi feu aixecar el càmping. Havia adquirit el bar juntament amb els terrenys del voltant i el 1960 sol·licità autorització per a l'activitat d'acampada. El mateix any, la barcelonina Dolors Aleixandre Blasco demanà a l'Ajuntament llicència per obrir un càmping amb el nom de San Pedro, posteriorment conegut com Ànfora i popularment com 'càmping d'en Peters', en al·lusió al cognom del marit de la propietària, d'origen anglès.

A la primera meitat dels seixanta, Ànfora fou considerat un dels millors càmpings d'Europa, el juliol de 1965 li concediren el guardó de bronze al Mèrit Turístic, un reconeixement que va motivar l'ampliació de l'establiment, que va

assolir les 256 unitats d'acampada. Avui encara és visible l'edifici de la recepció, situat a tocar l'antic taller de l'artista Prim Fullà. Diversos canvis de titularitat i l'obligació, dictada pel govern, de retirar-se de la zona marítima terrestre van fer que l'establiment fos venut. El maig de 1972, el càmping Ànfora es transferí a la societat Empori SA i, a finals del mateix any, la seva explotació l'assumí Antoni Fullà Quer.

Pel que fa al càmping La Gaviota, el 1974, la seva propietària, Carme Culubret, el va llogar a la família Gil, que el dirigí al llarg de quatre temporades (1974-1978). L'antic bar guingueta havia estat adaptat com a bar restaurant i petita botiga de queviures. Hi havia un centenar d'unitats d'acampada i els campistes anaven proveïts amb tendes de campanya i remolcs o carros tenda. Entre el 1977 i 1978, i complint amb la normativa de costes, els arribà l'ordre d'enderroc de l'establiment. El 1979 la família Gil el feu construir de nou a les terres del mas d'en Nera, on continua avui.

D'Ànfora a Àmfora. Per altra banda, el maig de 1974 el càmping Ànfora passà a mans de la societat DEFINSA (De-

sarrollo Fincas SA), propietat de l'empresari i promotor gironí Miquel Arpa, que també adquirí el mas Sopa, una explotació agroramadera conduïda per una família de masovers, els Pujolàs. El 1984 Miquel Arpa juntament amb un grup de socis, entre els quals Josep M. Poch, Agustí Verdaguer, Francesc Isern i el matrimoni format per Anna Isern i Pierre Coll, constituïren la societat PAREASA (Parque Residencial de Ampurias SA). El 1985 tramitaren el desenvolupament del projecte d'urbanització Mas Sopa i el 1987 la tramitació del Pla Especial per activitat de càmping. El nou establiment d'acampada s'anomenà Àmfora i fou emplaçat a uns centenars de metres al sud del recinte anterior. Una ampla avinguda, presidida per l'antic mas Sopa, el separa de la urbanització. Inicialment, el càmping, que tenia una extensió de 7 hectàrees i 300 unitats d'acampada, va ser dirigit pel matrimoni Coll Isern fins que, l'any 2003, van vendre les accions a la família Verdaguer. A partir d'aleshores, va prendre el relleu en la direcció de l'establiment el fill d'Agustí Verdaguer, Josep, juntament amb la seva esposa Michelle. Darrerament també s'hi

Entrada al càmping Las Dunas des del camí, sense asfaltar, de Sant Martí d'Empúries. Any 1975 // PROCEDÈNCIA: Arxiu càmping Las Dunas (família Suñé).

Càmpings d'aigua dolça i salada

A L'ESCALA, A LA DÈCADA DE 1950, COMENÇAREN A PROLIFERAR CÀMPINGS QUE APROFITAVEN ELS RECURSOS NATURALS DE LLACUNES COM L'ESTANY DE POMA I PLATGES D'AIGUA SALADA

Lurdes Boix Llonch > TEXT

Les tendes d'acampada són tan antigues com la humanitat. Els pobles nòmades s'havien de desplaçar a la recerca de noves pastures o llocs amb millors condicions climàtiques, i amb tendes fetes sobretot amb pell d'animals, fàcils de muntar i de desmuntar, com els tipis dels nadius nord-americans, les iurtes asiàtiques o les haimes dels beduïns del nord d'Àfrica.

Els pescadors de l'Escala també van practicar el nomadisme quan acampaven, durant el bon temps, a les cales de la Costa Brava per pescar, vendre el peix directament i guanyar un sobresou per a l'hivern. Les seves tendes eren fetes amb la tela de cotó gruixut de les velles, anomenada *cotolina* o *cotonina*, que impermeabilitzaven amb argila perquè l'aigua de la pluja llisqués i no fes degoters a l'interior. Al davant de

la tenda construïen una ombreira amb vegetació de l'entorn, com canya verda, senissos, atzavara o branques de pi, on menjaven o remallaven la xarxa protegits de la intensitat dels rajos solars.

Els primers càmpings per gaudir de la natura van començar als Estats Units a la segona meitat del segle XIX. A principi del segle XX el moviment escolta, que tingué ressò a Catalunya, va practicar les acampades enmig de la natu-

ra per gaudir d'uns dies a l'aire lliure, educar la joventut en valors i aprendre nocions de supervivència.

La generalització de la setmana laboral de 40 hores i les vacances pagades, així com l'auge del cotxe, durant la segona meitat del segle XX, van ser factors determinants per al desenvolupament del turisme massiu, una part del qual preferia acampar en tendes a la muntanya o a prop de les platges. Per evitar la degradació de zones naturals, es van començar a establir les primeres normatives per als càmpings i les zones d'acampada regulades, que s'han estès per tot el món.

Els primers turistes a l'Escala arribaren a la dècada de 1950 i s'allotjaven en els pocs hotels i fondes que hi havia al poble o bé en cases particulars. La majoria eren de procedència anglesa i francesa. Ben

A dalt, entrada al càmping L'Escala, situat al camí Ample de l'Escala. Dècada de 1960. Al detall, publicitat del mateix càmping. PROCEDÈNCIA: Arxiu Frederic Suñé.

aviat es van obrir els primers càmpings en els terrenys a prop de mar que fins llavors havien estat erms o en zones inundables on s'havia plantat arròs a la postguerra, com els camps del voltant de Cinc Claus i Empúries, actualment dins el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà i també en els vessants de les muntanyes de Montgó i del Milà, al voltant de la platja de Montgó, en l'actual Parc Natural del Montgrí Illes Medes i Baix Ter.

L'Escala disposa avui d'una oferta de cinc establiments de càmping, la majoria empreses familiars que han passat de pares a fills. El primer va ser el càmping L'Escala, fundat el 1958 per Frederic Suñé Artigas i els seus fills, Josep i Alfred Suñé Sabadí, a l'antiga horta amb casa, situada al camí Ample, on passava els estius l'avi Josep Suñé Badia. Amb el creixement urbanístic, actualment ha quedat en el nucli urbà, envoltat d'urbanitzacions. Josep Suñé Sabadí va fundar el 1968 el càmping Las Dunas, al terme de Sant Pere Pescador, però molt a prop de Sant Martí d'Empúries, al terme de l'Escala. Avui és el net, Frederic Suñé, qui els gestiona tots dos. Més cap al sud, en direcció a la platja dels Riells, es troba el càmping Riells.

La Sociedad General de Aguas de Barcelona va impulsar la creació de diversos càmpings a les costes catalana i valenciana. Dos dels primers varen ser el d'Empúries (1959) i el de Montgó (1960), que figuraven a la primera Guia de Campings de España. Per portar a terme el projecte, llogaren terrenys a diversos propietaris de camps de farratges al voltant de la platja de Montgó, en aquell moment un veritable paradís. Un d'ells fou Martí Sureda Farrés, que va acabar comprant la propietat. Avui és gestionat pel seu net, Martí Guillem Sureda, i el

càmping es diu Illa Mateua, ja que està situat molt a prop de la cala del mateix nom, una delícia per als submarinistes. A l'altra banda del camí d'entrada, hi ha el càmping Cala Montgó, també proper a la platja. Més endins de la muntanya del Milà, a la falda de ponent, es troba el càmping Punta Milà, al terme ja de Torroella de Montgrí.

Al costat d'un estany d'aigua dolça.

Un dels càmpings més singulars de l'Escala, perquè es troba al voltant d'un estany d'aigua dolça, a cent metres de la platja dels Riells, és l'antic càmping Maite –actual Lacus–. El nom Maite li va posar la fundadora, Maria Teresa Masegur, en honor de la seva neta, Maite Ribera Reches, a qui vaig poder entrevistar fa uns anys, juntament amb el seu pare i la seva mare. La visió de negoci de l'àvia va fer funcionar un càmping fundat a la dècada de 1970, que va durar prop de quatre dècades regentat per la mateixa família.

El pare de la Maite, Emili Ribera Ayats, vivia amb la seva família a l'antic corral del doctor Pi, transformat en un petit mas del qual eren masovers, situat al capdamunt del turonet que envolta per la banda de migdia l'estany de Poma. El nom antic d'aquest turó és la Muntanyeta Llanguera, per la seva forma allargassada que envolta l'estany. A partir de la compra per part del doctor

Rosend Pi, metge de l'Escala que escriví un tractat sobre l'epidèmia de còlera que va patir la vila el 1885, es va passar a dir la muntanya del doctor Pi. A partir del segle XVII es va plantar de vinya i també hi havia hagut horta, a més dels camps de farratges del mas.

L'estany de Poma és l'únic estany d'aigua dolça del Montgrí de dimensions considerables. Recull l'aigua dels ullals que afloren procedents dels vessants de ponent del massís que escorri en l'aigua en el fondal, on es va acabar formant un estany que se salinitzava per l'entrada d'aigua de mar en època de fortes llevantades. Estava separat de la platja per un cordó de dunes i formava part d'una extensa zona de maresmes que hi havia en els fondals dels Riells. A banda i banda de la platja també afloren aquests ullals. El nom Riells podria provenir d'aquests rierols. Actualment, els antics còrrecs per on s'escolava l'aigua s'han urbanitzat i transformats en carrers i l'aigua només hi arriba quan plou. A la banda de migdia de l'estany, al peu de la muntanyeta, hi ha un petit bosquet de tamarius i també pins, entre els quals un de considerables dimensions al cim del turó, proper al mas, així com algun roure i oms. També hi ha espècies introduïdes com la morera, el desmai i el pollancre. Hi viuen ànecs collverds, carpes, llisses, anguiles i llobarros que arriben de mar amb les llevantades. Ac-

L'estany de Poma a l'actualitat, amb les tendes d'acampada al fons // FOTO: Lurdes Boix.

↪ Anar a fer tenda

Lurdes Boix Llonch > TEXT

Avui està prohibit acampar a les platges, si no és en zones permeses com els càmpings o àrees d'acampada lliure delimitades, i a ningú se li acudiria de plantar una tenda en una cala arran de mar, perquè ràpidament tindria els agents de l'ordre a fer-lo fora, a més de pagar la multa corresponent. Ara bé, fa una setantena d'anys, quan encara el turisme massiu no havia envaït les cales ni els pobles de la Costa Brava, era habitual la presència de campaments de pescadors a les cales de la majoria de pobles del litoral gironí. Al Baix Empordà: Sant Francesc (Blanes), Santa Cristina i Canyelles (Lloret de Mar), Giverola i sa Bauma (Tossa), Canyet (Santa Cristina d'Aro), Sant Pol (Sant Feliu de Guíxols), Rovira i sa Cova (Platja d'Aro), Llafranc i Fornells (Palafrugell), sa Tamardia i la Fosca (Palamós), sa Tuna (Begur), Montgó, (Torroella de Montgrí); a l'Alt Empordà: platja del moll d'Empúries (l'Escala), cala Montjoi, (Roses), s'Alqueria i Jugadora (Cadaqués), el Port de la Selva, Llançà, Garbet (Colera) i Portbou.

Les llotges on solien vendre el peix eren les de Sant Feliu de Guíxols, Palamós i Roses.

L'ÚLTIM MOHICÀ. Ara ja no queda en vida cap dels protagonistes. L'últim que hi va anar, Josep Bruguera Rosés, en Pepet Salvat, va morir fa uns quants anys. Ell es definia com *El último mohicano*, títol de la novel·la de J. Fenimore Cooper (1757), que va inspirar nombroses versions cinematogràfiques. La família d'en Josep va plegar d'anar a fer tenda a la cala Rovira de Platja d'Aro, l'any 1957, quan ell va haver d'anar al servei militar. Josep Bruguera recordava: «Anàvem a fer tenda de maig a setembre. Calàvem l'*armallada* a última hora de la tarda i l'endemà a punta de dia llevàvem. El pare em deia: 'Quan veiem les set estrelles, *irem* a llevar!'. Aquest era el senyal. Després jo feia eixugar la *xerxa* i el pare agafava dues *gorbes* de peix, anava a vendre'l a la llotja de Sant Feliu de Guíxols i tornava a l'hora de dinar. Amb

la mare també agafàvem una *gorba* i anàvem a vendre peix als clients dels xalets que hi havia a platja d'Aro. Cada tenda tenia els seus clients.».

El fet que a l'Escala la gran majoria de la població depenia econòmicament de la pesca, el descens de la pesca de sardina i d'anxova que es produïa a l'estiu, la inexistència d'un mercat o llotja a l'Escala que assegurés una bona venda del peix i haver de dependre del preu que posaven els majoristes, entre altres motius, compensaven amb escreix l'esforç i la incomoditat que comportava aquest desplaçament i el fet d'haver de viure lluny de casa. Per a les famílies que anaven a acampar a Montgó i Empúries, als dos extrems de l'Escala, eren raons pràctiques com no haver de remar cada dia per pescar en bons caladors, mentre les barques no van tenir motor, i també poder estendre la xarxa per eixugar-la ran mateix d'allà on feien la vida.

PROFESSORS DE SOLITUD. L'escriptor Josep Pla en va deixar constància en el seu fantàstic llibre *La Costa Brava*: «Algunes famílies de l'Escala tingueren el costum d'agafar, arribat el bon temps, la barca, la família i les xarxes i escampar-se per tots

A la pàgina de l'esquerra, acampada de pescadors escalencs a la cala de Montgó, a principi del segle XX // FOTO: Josep Esquirol. PROCEDÈNCIA: Arxiu Històric de l'Escala. A dalt, la família de Rafel Batallé acampada a cala Montgó, prop de l'ombrera de canya verda, a la dècada de 1930 // PROCEDÈNCIA: Arxiu Rafel Batallé. A baix, la família Casadevall a la cala Canyelles de Lloret, a principi del XX // PROCEDÈNCIA: Arxiu Caterina Clotas.

els punts de la costa. Solien triar les petites cales abrigades amb aiguada, properes més o menys als nuclis de població: hi construïen la seva tenda i allí vivien pescant «fins pocs dies abans de Santa Màxima» –primers dies de setembre–, quan al conjur de la festa major tornaven al poble amb vent de popa. Així es trobaven escalencs a tota la costa, des de Canyelles i Lloret fins a cala Bona i cala Jugadora, al Cap de Creus. Em glorio de tenir alguns bons amics entre la població pescadora de l'Escala. Els vaig conèixer tots a les cales, a l'ombra fresca de llurs tendes, davant el fogó de foc de llenya de pi, on es guisava una perfumada olla de peix. Ells van ser els meus professors de solitud i els qui m'ensenyaren a comprendre que en aquesta vida, on tots els dies són iguals, tant li fa que bufi el garbí, com el gregal, el xaloc com la tramuntana» 🌊

Mig segle de Vell Empordà

DUES GENERACIONS DE LA FAMÍLIA GUITART DE GARRIGUELLA HAN CONSOLIDAT AQUEST CÀMPING TRANQUIL SITUAT EN TERRENYS QUE HAVIEN ESTAT UN CAMPAMENT MILITAR

Josep Playà Maset > TEXT // Eduard Martí > FOTOGRAFIA

Entrem al càmping Vell Empordà, de Garriguella, i la primera persona amb la qual topem és amb Pere Guitart, qui el va crear ara fa 51 anys. És temporalment baixa, som a l'abril i encara hi ha poca gent. És època per al manteniment de les instal·lacions i el trobem envernissant les taules de l'exterior dels bungalows.

Pere Guitart Rispau, nascut a Banyoles, però resident des de fa mig segle a Garriguella, té 94 anys, però no para quiet ni un moment. «La gent es pensa que això és un negoci que funciona sol i s'equivoca. Has d'estar-hi a sobre, fer manteniment cada any, arreglar els desperfectes, cuidar les parts enjardinades». A la seva edat, no tan sols continua actiu, sinó que a més presideix el casal d'avis de Garriguella.

De campament militar a càmping.

Ell de fet era lampista i es dedicava als electrodomèstics fins que el 1972 un amic que era detectiu privat li va proposar obrir un càmping. Els terrenys escollits eren els que uns anys abans havien servit de campament de soldats, abans del seu trasllat a Sant Climent Sescebes. Els qui van passar per aquelles tendes militars no en tenien gaire bon record, tant per les precàries condicions del campament com per la tramuntana que hi bufava.

«Vam fer un contracte d'arrendament per 25 anys amb l'Ajuntament de Garriguella, que més tard vam renovar», ens comenta en Pere, i afegeix: «Tot això estava pelat, no hi havia ni un arbre, només els sanitaris i la cuina dels reclutes. Vam començar a fer bancals i a

netejar amb l'ajuda de dos paletes i dos manobres. El meu soci se'n va desdir i vaig continuar sol. Això sí, amb un crèdit del Banc Hipotecari de 3,5 milions de pessetes a un interès del 6%. Vaig haver d'agafar el pont aeri a Madrid quatre vegades per anar al Ministerio de Información y Turismo i poder obtenir els permisos. Volíem obrir l'any 1974 perquè el següent inauguraven la nova carretera de Figueres a Llançà, que ja no passava per Garriguella ni per Peralada, i teníem por que molta gent podria passar de llarg. Estàvem quasi a punt, però per ser un càmping de primera categoria ens exigien un gerent. Vaig optar per ser de segona i estalviar-me'l. Vam obrir amb un permís provisional i l'any 1975 ja ho fèiem amb totes les instal·lacions completes, amb el restaurant, la botiga,

L'Emília Guixeras i en Pere Guitart, propietaris del càmping Vell Empordà.

El macrocàmping fallit

la piscina i la recepció. Vam obrir de juny a agost, fins que una ventada i una terrible pedregada que va destrossar les vinyes de l'entorn van posar fi a la primera temporada real.»

Ha passat mig segle des de llavors. Les modes han canviat i ara, per exemple, hi ha menys gent que vagi amb tendes. Molts prefereixen els bungalows –en tenen 21– o les autocaravanes, que les deixen aquí tot l'any. Ara ja es parla del glàmping, una mena de bungalows fets de lona com si fossin casetes de luxe. Pel càmping potser no hi passen tants excursionistes, però s'hi paren més ciclistes. Tot i que en alguns moments hi treballaven fins a disset persones i tenien més d'un miler de campistes, quasi en situació d'*overbooking*, ara la xifra màxima és al voltant dels 600. També perquè les parcel·les són més grans. El càmping el van ampliar amb la compra de dos terrenys adjacents i avui ocupa 22.000 m².

«Tenim campistes pels quals és la seva segona casa, venen cada estiu i ja són la tercera generació. Per ells el càmping és com un poble, fan colla, es coneixen, sopen junts. Alguns s'han quedat a viure a Garriguella, hi han comprat casa o s'hi han casat», afegeix en Pere Guitart. «Però si volem detalls més concrets parlem amb la meua filla l'Elisabet.»

La trobem a la recepció. «Els principals clients de Vell Empordà són els holandesos. Tenen cultura de càmping, i darrere seu venen els francesos i els alemanys, tot i que hem tingut gent de tot el món, dels Estats Units, de Corea, d'Austràlia...», explica l'Elisabet Guitart, la qual també és membre de la junta de l'Associació de Càmpings de Girona. El pare ja no porta directament

Campament de soldats de Garriguella, situat on ara hi ha el càmping, als anys 1950.

A principis de 2015, l'empresa Finques Agropecuàries de Peralada SL presentava un projecte a l'Ajuntament de Garriguella per instal·lar un altre càmping a la zona de mas Tòful, a sota mateix de la torre de la Malaveïna. Ocupava 17,5 hectàrees de zona boscosa i conreus de secà i contemplava la creació de 665 parcel·les d'acampada, amb un màxim de 266 bungalows i amb una capacitat per a 2.000 persones. El pla preveia també una àmplia zona d'aparcament i una àrea d'equipaments, amb restaurant i espais comercials i esportius.

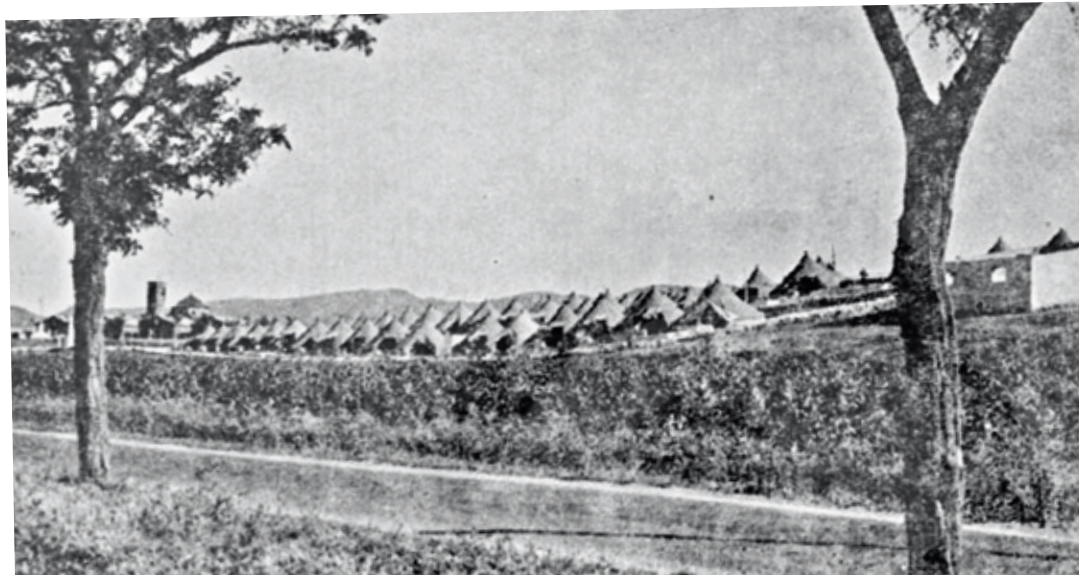
La IAEDEN-Salvem l'Empordà i l'entitat Salvem Garriguella, creada *ex profeso* el 2017, va oposar-se rotundament al projecte per l'impacte paisatgístic, el perill que s'esgotessin les disponibilitats d'aigua i pels problemes d'accessos. Hi va haver concentracions de protesta i una tractorada, i van contribuir decisivament a que la Generalitat finalment rebutgés el projecte el 10 de maig de 2018. El mateix director general d'Urbanisme va declarar que era un projecte desmesurat que quasi suposava «fer una nova ciutat» 🇪🇸

el càmping, i el mateix podríem dir de la mare, l'Emília Guixeras. El dia a dia és cosa de l'Elisabet i el seu germà Jaume. Veritablement un negoci familiar.

Quan li preguntem per alguna anècdota, somriu. Molts campistes ja són com de la família. «Un dels mo-

ments més emocionants és quan se'n van algunes parelles de jubilats, ja molt grans, i en el moment d'acomiar-se et diuen que no saben si tornaran. Potser ens tornem a veure, però no sempre és així. Per sort, sovint venen els fills i els nets». Li preguntem també per un grup d'holandesos que no passen desapercebuts al poble. Poden ser més d'un centenar. «Sí, són un grup de protestants, bastant conservadors, procedents de diferents parròquies d'Holanda. Els organitza l'estada una agència de viatges i porten també un pastor. Fa dotze anys que venen i ja en el seu moment van acordar amb mossèn Manel Seco, de Garriguella, que podrien utilitzar l'església parroquial per a les seves cerimònies». Sorpren veure cada estiu una corrua de famílies estrangeres entrant i omplint l'església de Santa Eulàlia, quan els feligresos locals amb prou feines ocupen tres o quatre bancs.

Hi ha càmpings de platja i de muntanya, el de Garriguella pertany a un altre tipus, el de la gent que busca la tranquil·litat en un lloc ben comunicat, on encara poden sentir cada matí els ocells i olorar la natura. Entre les tendes i els bungalows hi ha oms americans, moreres, alzines i xiprers que fa cinquanta anys va plantar en Pere Guitart i que avui donen una ombra que convida a fer una becaïna després d'un bon àpat 🇪🇸

La Fradera

AQUEST CÀMPING FAMILIAR DE SANT LLORENÇ DE LA MUGA FA TRENTA ANYS QUE ACULL FAMÍLIES, JOVES I PARELLES EN UN ENTORN NATURAL DE MUNTANYA

Roser Bech Padrosa > TEXT I FOTOGRAFIA

El matrimoni format per Narcís Trilla i Catalina Armangué, tots dos fills de Sant Llorenç de la Muga, van ser qui van posar la llavor del càmping La Fradera als anys 1990. En Narcís explica que als anys cinquanta, quan era un nen d'onze o dotze anys, el seu pare, en Miquel Trilla, dels últims homes de bosc del poble, el feia anar a cavar blat de moro al camp on avui hi ha les instal·lacions del càmping. «Aquell model d'explotació forestal i agrícola s'havia acabat, així que vam rumiar com donar-li un altre ús, a la finca», assegura en Narcís, un exemple d'emprenedoria, i afegeix rient: «No sé si vam ser valents o inconscients per muntar un càmping a la muntanya i en una carretera que és un cul-de-sac». Tot i que en Narcís i la Catalina van

construir la seva vida des de Girona, on van establir la seva família –allà van créixer els seus dos fills, la Sílvia i en Lluís–, ja fa uns anys que han tornat a viure al poble natal.

Anys més tard, la seva filla, la Sílvia Trilla (1971), i el seu marit, en Xevi Corominas (1968), van fer el camí a la inversa. Encara que a l'inici ho compaginaven amb altres feines diferents del sector turístic, de Girona van passar a viure i treballar a Sant Llorenç en una aposta decidida per l'empresa turística familiar que arrencava de soca-arrel. Van començar de zero, però per etapes: plantar arbres, dissenyar la distribució dels diversos serveis, posar les primeres rajoles... «La meva mare ha fet moltes tasques de planificació de jardins; té molt de gust i en sap molt», afirma la

Sílvia, i continua: «El meu pare ha estat un puntal; ha gestionat molts aspectes empresarials i administratius que, per la meua joventut, vaig tardar un temps a portar amb desimboltura.»

També apareix la tercera generació, la Laura Trilla (1995), neboda de la Sílvia i neta d'en Narcís. De formació dissenyadora gràfica i gestora cultural, sempre s'ha implicat en el càmping. Ara, a part de la seva feina, col·labora sempre que pot amb el negoci familiar, amb la publicitat i el màrqueting, entre altres. També els fills de la Sílvia i en Xevi han crescut aquí: en Sergi, de vint-i-tres anys, la Caty, de disset, i en Xevi, de nou anys. «En Sergi coordina tot el funcionament del bar durant la temporada», comenta la seva mare. Amb tot plegat, tots els membres de la família hi

D'esquerra a dreta, en Xevi Corominas, en Narcís Trilla, la Sílvia Trilla, la Laura Trilla i en Xevi Corominas Trilla, a davant.

han treballat en un moment o altre, sovint fent tots els papers de l'auca.

Creixement progressiu i reflexió.

Podríem dir que el creixement de La Fradera durant tres dècades ha estat orgànic i avui disposa de 50 parcel·les i 13 *mobile homes*. A més a més, ofereix els serveis següents: bar, zona recreativa –futbol, bàsquet, voleibol i parc infantil–, piscina, lavabos i dutxes. En èpoques concretes, també organitzen activitats per a la mainada. «Dinamitzem puntualment; però és cert que ens agrada veure com els nens s'organitzen i juguen junts espontàniament. És la nostra manera de defensar la filosofia de càmping originari, centrat a fer comunitat i amb una especial proximitat amb el medi», apunta la Laura.

La família Trilla fa una reflexió de l'evolució del concepte de càmping i dels diversos models que hi ha. Encara que s'engloben dins una mateixa marca turística, asseguren que els grans càmpings de la costa tenen poc a veure amb els càmpings petits i d'interior, com el seu. «Anys enrere, els càmpings a casa nostra eren vistos per a la gent que no es podia pagar un hotel; com si fos el model de vacances més humil. En canvi, a Europa la mirada ja era molt diferent. Avui dia, la visió general és una altra i la connexió amb la natura és cada cop més valorada», conclou la Sílvia. «Des de la pandèmia hem notat un canvi, la gent ve més amb furgonetes i autocaravanes», afirma en Xevi. Avui en dia, combinen visitants esporàdics amb persones que tenen la caravana instal·lada tot l'any i venen els caps de setmana, i a l'estiu s'hi instal·len el temps que poden. El perfil de clients és ben variat: famílies, jovent, parelles amb gos, jubilats, estrangers d'Holanda i Bèlgica que busquen el sol fora de l'estiu... Al juliol més turisme

Parcel·la amb tendes de campanya.

estranger; a l'agost, nacional. La Sílvia explica que la seva feina consisteix a trobar l'espai més adequat per a cada client, tenint en compte les necessitats i la manera de viure les vacances de cada família o grup: si viatgen amb nadons, amb animals de companyia o si necessiten més tranquil·litat. «Ho prioritzem i ens ho mirem molt. Sempre els acompanyem a la parcel·la i els donem tota la informació», comenta. En tot cas, penso que no és pas casualitat que les famílies repeteixin l'experiència, ja que és un gran valor la cura per al benestar dels clients. «Estem molt contents, ens ve una gent molt maca. És meravellós veure com campistes que havien vingut als inicis amb els seus fills petits ara venen aquests com a adults amb les seves parelles i fills. Que repeteixin és fantàstic!», afirma amb entusiasme la propietària.

El càmping La Fradera –que deu el nom a una font pròxima– obre amb la fira del carbó el primer cap de setmana de març, segueix els caps de setmana de primavera, després la Setmana Santa «que és forta, però la inauguració podríem dir que és per Sant Joan i fins a l'11 de Setembre. És una temporada curta i intensa. No es tracta només de fer l'agost, volem que la gent conegui la vall i les seves diferents possibilitats d'oci al llarg de l'any», recalca la Sílvia. Després es manté obert els cap de setmana de tardor fins al pont de la Puríssima. «Tot depèn del temps», comenten. La filosofia d'aquest projecte és molt clara, segons la Laura: «Cal crear xarxa amb el patrimoni; volem formar

part d'un model on tots els negocis de l'entorn sumem plegats per construir el territori; a diferència de grans càmpings on els usuaris rarament en surten». «El que hem intentat sempre és no perdre l'essència del nostre model familiar», sosté la Sílvia.

Silenci i llibertat. La família Trilla explica que el càmping ofereix a la mainada una gran sensació de llibertat. «De petita anava d'una parcel·la a l'altra: primer a la d'una amiga, després a la d'una altra...», rememora la Laura.

Les parcel·les s'integren de manera harmoniosa amb l'entorn natural i queden delimitades pels mateixos arbres, sense necessitat de barreres artificials: la zona de les alzines, la dels pollancre, la dels desmais... Aquesta connexió constant amb la natura també implica una dedicació contínua al manteniment de l'espai. «Com que és un entorn a l'aire lliure, sempre hem d'estar pendents de les instal·lacions: les ventades, la pluja...», expliquen. Malgrat això, al càmping, situat en un espai tranquil a tocar del riu Muga, hi predomina el silenci i la calma. «El càmping és un petit oasi emocional per a mi; i esperem que també ho sigui per als nostres clients», confessa la Laura.

Mentre el relleu familiar ja s'escruiu, marxem amb la sensació que aquí es pot gaudir d'una pràctica campista genuïna, on la quietud, la llibertat, la senzillesa i l'espontaneïtat estan impreses en l'ADN d'aquest càmping de muntanya 🌲

pa
ge
si
es

Esquelles. Catorze retrats cuinats al caliu. Aquest conjunt de cròniques recull reflexions i maneres d'entendre la ramaderia i l'ofici de pastor: les arrels, el neguit de començar, el vincle amb el bestiar, el futur incert... El llibre reivindica la tossuda voluntat de fer viable un model extensiu que camina a contracorrent.

PATRIMONI

ROSER BECH PADROSA > COORDINACIÓ

ARQUEOLOGIA

Sota la plaça de Cantallops 98

ALMUDENA GARCÍA [Girona, 1978. Historiadora i antropòloga social i cultural]
NEREA TIMONEDA [Sabadell, 1997. Arqueòloga i antropòloga]

GEOLOGIA

El massís de l'Albera 100

MARTA PUIGURIGUER [Girona, 1970. Geòloga]

Placa commemorativa de la visita dels científics Méchain i Delambre al santuari de la Mare de Déu del Mont.
FOTO: Jaume Margall.

GEOGRAFIA

El sistema mètric i el Mont 102

JOAN COS [Figueres, 1958. Enginyer Industrial]

SOCIETATS

Un espai polivalent extraordinari 104

ENRIC TUBERT [Aguilana, 1954. Llicenciat en Història de l'Art]

HISTÒRIA

Celleres i forces 106

ANTONI EGEA [Girona, 1957. Historiador]

BIOGRAFIA

El centenari de Josep Mercader 108

XAVIER FEBRÉS [Barcelona, 1949. Periodista i escriptor]

LLENGUA

Fraseologia popular d'Espinavessa 110

JOSÉ LUIS BARTOLOMÉ [Areny de Noguera, 1954. Filòleg]

FAUNA

La salamandra 112

PONÇ FELIU [Girona, 1975. Biòleg]

FLORA

'Falgueres' de les basses de l'Albera 114

ANNA M. OLIVA [Torroella de Montgrí, 1966. Biòloga]

El massís de l'Albera

DEL FONS DELS OCEANS PALEOZOICS A LA SERRALADA ACTUAL. CINC-CENTS MILIONS D'ANYS D'HISTÒRIA GEOLÒGICA MARCATS PER LA TECTÒNICA, EL METAMORFISME I EL MAGMATISME

Marta Puiguriquer > TEXT I FOTOGRAFIA

La serra de l'Albera marca el punt on el Pirineu s'acomiada de la terra ferma i s'endinsa a la Mediterrània. Aquí, la serralada esdevé una frontera natural entre l'Alt Empordà, el Vallespir i el Rosselló. El cim més elevat és el puig Neulós (1.256 m), acompanyat d'altres fites com el puig dels Quatre Termes i el pic de Sallafort. Aquesta alineació muntanyosa d'uns 25 quilòmetres de longitud s'estén des del coll del Pertús fins al litoral, entre la Costa Roja, Portbou i Llançà.

Un massís rocós i fracturat. Des d'una mirada geològica, l'Albera és una peça ben delimitada dins el mosaic complex dels Pirineus orientals. Els seus límits no són arbitraris, sinó que estan definits per fractures o falles. Al nord, la falla del Tec separa el massís de la plana del Rosselló; al sud, s'esvaeix sota els sediments de la plana empordanesa; a l'est, el Mediterrani esdevé el límit natural; a l'oest, la falla de la Jonquera marca el contacte amb els Aspres d'Empordà, en una transició cap a les Salines; i al sud-est, la falla de la Valleta estableix la frontera amb el massís del Cap de Creus. Aquestes falles, juntament amb altres de secundà-

ries, configuren el relleu i condicionen el traçat dels rius, com la riera d'Anyet i el Llobregat d'Empordà, i en casos com el de la falla de Sant Climent també expliquen fenòmens tan singulars com les surgències d'aigua sulfurosa.

Viatge als orígens de l'Albera. El massís forma part del Pirineu axial, el nucli o eix central més antic de la serralada pirinenca; caminar per aquestes terres és com recórrer un territori on aflora l'esquelet més primigeni i resistent de la serralada. Per entendre'n l'origen, cal retrocedir als inicis de l'era Paleozoica, fa uns 500 milions d'anys. Aleshores, la Terra presentava un aspecte radicalment diferent de l'actual, la zona que avui coneixem com l'Albera restava submergida sota aigües marines, on s'acumulaven fangs, llims i sorres, mentre la vida, encara lluny de colonitzar la terra ferma, estava dominada per organismes marins simples.

Aquests sediments, dipositats en antics mars durant el període Cambroordovicià, es van anar compactant i consolidant fins a formar roques sedimentàries, com gresos, limolites i lutites. Avui aquests materials dominen al sector oriental de l'Albera, des de la costa fins a Sant Climent Sescibes.

A finals del Paleozoic, l'orogènia herciniana, un ampli episodi de formació de serralades com l'Albera, va transformar completament el paisatge. Les roques sedi-

mentàries, sotmeses a grans pressions i temperatures, es van transformar en roques metamòrfiques, com les pissarres i els esquists, així com les calcàries en marbres.

El conjunt de roques metamòrfiques aflora principalment al nord de la serralada, entre el Querroig i el puig Neulós, fins a Cotlliure. Constitueixen el testimoni de l'antiga serralada herciniana, avui desapareguda com a relleu. Amb el temps, aquella cadena muntanyosa va ser erosionada i fragmentada per la tectònica de plaques. Tanmateix, en van romandre les parts més profundes, les 'arrels' de la serralada, que actualment formen el substrat de l'Albera i el Cap de Creus.

El món subterrani del magma. A finals del Paleozoic, entre el Carbonífer i el Permià –fa entre 300 i 250 milions d'anys–, l'orogènia herciniana va anar acompanyada d'una intensa activitat magmàtica subterrània. Mentre a la superfície es formaven serralades, en profunditat grans masses de roca fosa s'obrien camí entre les roques i se solidificaven lentament. D'aquest procés van sorgir les roques plutòniques, com el granit, la tonalita i la granodiorita.

A l'Albera, aquestes roques dominen en el sector occidental del massís. El granit és present a la zona de Requesens i Cantallops; la tonalita, entre la Jonquera i el Pertús, i la granodiorita apareix de manera més discreta al sud del terme de la Jonquera. El gneis, derivat del metamorfisme de granitoides

Vista des de cap Ras de la badia de Garbet en primer terme, amb afloraments rocósos modelats per l'erosió marina. Al darrere, la muntanya dels Canons i, tancant l'horitzó, el massís de l'Albera.

segons la distància al magma. A la zona més externa es formen les fil·lites pigallades, a mesura que ens apropem al cos magmàtic apareixen els esquistos corniànics i, en condicions més extremes, les cornubiànites. Aquesta col·lecció de roques la trobem a l'Albera, a les franges de contacte entre el substrat format de roques metamòrfiques i els plutons granítics.

L'aixecament del Pirineu. A finals de l'era Mesozoica i durant bona part de la Cenozoica, fa entre uns 70 i 20 milions d'anys, la col·lisió entre les plaques Ibèrica i Euroasiàtica va donar lloc a la formació dels Pirineus. En aquest context, l'antic substrat paleozoic va ser elevat i exposat a la superfície. Amb el temps, l'erosió va anar modelant el relleu actual i va posar al descobert les roques profundes, metamòrfiques i magmàtiques que avui defineixen l'Albera.

El conjunt de roques de l'Albera ens parla d'oceans antics, seralades desaparegudes i magmes profunds. També ofereix diversos indrets d'interès geològic, com els penya-segats litorals de Colera, les surgències hidrotermals de Sant Climent Sescebes i Cantallops, les formes capritxoses del modelat granític, els filons de quars amb mineralitzacions del puig d'Esquers, les calcàries i els marbres del coll dels Balitres i els feldespatos de Llançà.

La llista és llarga, però no seria completa sense destacar els estanys de Canadal, a la Jonquera, petites basses temporals amb un origen vinculat a l'acció de fluids calents ascendents del subsol, fet que els converteix en una singularitat geològica d'interès mundial 🌍.

antics, aflora al nord, entre el puig de Pradets i el pic de Sallafort.

A diferència de les formes més abruptes dels sectors metamòrfics, el substrat granític tendeix a generar un relleu més suau i arrodonit, amb grans blocs i afloraments modelats per l'erosió i l'alteració de la roca. Un exemple representatiu del paisatge granític és el sector dels Castellars i Requesens.

Però la història magmàtica no acaba aquí. En fases posteriors, el magma residual es va infiltrar en esquerdes de les roques ja consolidades i, en solidificar-se, va formar roques filonianes en cossos allargats, coneguts com a filons o dics, com si fossin venes dins la muntanya. Entre aquestes roques,

hi ha les pegmatites, de colors blanquinosos o rosats, presents sobretot a Llançà i també entre el puig Neulós i el pic de Sallafort. Un altre exemple de roca filoniana són els pòrfirs, amb una textura característica amb cristalls visibles incrustats en una matriu molt fina. Aquests apareixen de manera dispersa, sobretot entre Colera i Vilamaniscle.

La intrusió magmàtica no només va crear roques noves, sinó que també va transformar les preexistents. Aquest fenomen, anomenat metamorfisme de contacte o tèrmic, es produeix quan la calor del magma escalfa les roques encaixants sense arribar a fondre-les, formant una aurèola metamòrfica on les roques canvien progressivament

A dalt, l'estany Gros de la Jonquera forma part del sistema de llacunes i prats humits, situats als peus de l'Albera, sobre materials granítics. A l'esquerra, el puig Neulós (1.256 m), el cim més alt, caracteritzat per un paisatge rocallós dominat per esquistos i pissarres. A la dreta, Roca Blanca (Colera), filó de quars que destaca entre les pissarres de tonalitat gris fosc d'aquest sector de l'Albera marítima.

El centenari de Josep Mercader

CUINER I DIRECTOR D'HOTEL, VA CONVERTIR EL MOTEL EMPORDÀ I L'ALMADRABA PARK HOTEL EN FOCUS D'UNA POLÍTICA DE QUALITAT, INNOVACIÓ I CONTINUÏTAT

Xavier Febrés > TEXT

No és freqüent que es commemori el centenari de la naixença d'un cuiner, llevat que hagi deixat un llegat encara molt present, actiu, reconegut i valorat. És el cas de Josep Mercader Brugués, nascut a Cadaqués el 14 d'abril de 1926, fundador de dos establiments de referència que es mantenen de plena actualitat a mans de la mateixa família: el Motel Empordà de Figueres, des de 1961, i l'Almadraba Park Hotel de Roses, des de 1970.

En primer lloc, l'aportació distintiva de Josep Mercader va consistir a practicar una política de qualitat en un moment del boom turístic que no sempre seguia aquesta pauta. En segon lloc, l'encert de combinar amb talent l'afrancesament més recomanable amb la reinterpretació de la tradició culinària d'aquest país, sense abandonar-la mai. La síntesi brillant d'aquesta opció posada al plat és l'amanida de favetes a la menta que avui porta el seu nom, i que encara se serveix cada primavera a peti-

ció de la clientela expectant. No és pas l'únic exemple, ni de bon tros.

Josep Mercader va néixer i es va criar al Cadaqués de l'època de la *calistresa*, nom cadaquesenc de la penúria. El seu pare, casat amb Maria Brugués, de Palau-saverdera, feia d'electricista. La família va emigrar per manca de feina el 1933 a Portbou, on el noi va anar a l'escola fins als onze anys.

Després de la Guerra Civil, als tretze va començar a treballar d'ajudant de cuina a l'Hotel de França del cuiner Joan Suñer, tot seguit a l'Hotel Miramar d'Alfons Roger i, finalment, al bufet i hotel de l'estació regentat per Pere Granollers. Van ser els tres mestres que a Portbou el van iniciar a l'alta cuina francesa. Més endavant Mercader va demanar al seu amic Josep Pla que els retratés a la narració biogràfica 'Alguns cuiners de l'Empordà', al volum de 1980 *Escrits empordanesos*. La paraula 'alguns' al títol permetia descartar altres casos destacats a la comarca, com els germans Joan i

Lluís Duran Camps de l'Hotel Duran, obert el 1910, o la innovadora Núria Serrat Bofill, formada a Bordeus i primera cuinera d'arreu d'Espanya amb estrella Michelin al Mas Pau d'Avinyonet de Puigventós, obert el 1970.

Amistat amb Josep Pla. Josep Mercader mantenia amistat amb Josep Pla des dels anys 1950, quan es van conèixer a l'Hotel Duran de Figueres. L'exemplar que l'escriptor li va dedicar del llibre *Llagosta i pollastre* porta data de gener de 1955. A partir de l'obertura del Motel Empordà, Pla va ser-ne client i, al final de la seva vida, client resident. Mercader arribaria a primer maître de la sala a l'Hotel Duran. Es va casar amb Anna Baret Falgueras i van tenir dues filles: Anna Maria i Lúdia. Totes dues van estudiar a l'Escola d'Hostaleria de Lausana.

Durant la temporada d'estiu el contractaven a hotels de clientela internacional de la Costa Brava. Hi va conèixer els inversors suïssos Renato i Guido

Tognola, els quals van cofinançar la seva aventura de construir l'ambiciós Motel Empordà al peu de la carretera transitada pel cabalós moviment turístic. Josep Mercader tenia 35 anys al moment d'obrir-lo i ja feia més de vint anys que desenvolupava la seva carrera professional. El 1974 va comprar la part dels Tognola, quan ja feia cinc anys que havia obert el segon establiment a Roses.

Va enjudar el 1967, als 48 anys, al moment que les seves

Josep Mercader amb Florenci Vergés i Lluís Oriol a la cuina del Motel. Any 1976 // PROCEDÈNCIA: Arxiu Motel Empordà.

filles tenien dotze i sis anys. Josep va morir el 2 de novembre de 1979, fulminat per un infart a l'àrea de servei de l'autopista, mentre tornava amb el germà petit Joaquim d'una visita rutinària al cardiòleg de Barcelona. Tenia 53 anys.

El relleu, Jaume Subirós. A partir d'aquell moment, el 'segon acte' de la seva trajectòria seria tan fecund com el primer. La filla gran, l'Anna Maria, s'havia casat el 1974 amb un jove incorporat com a grum al Motel al moment d'inaugurar-se. Aquell noi es va convertir en gendre i mà dreta de Mercader. D'aquesta manera, el fundador va dirigir el Motel durant divuit anys i Jaume Subirós en fa més de 65, dels quals 47 com a director, tot fent grans esforços per no eclipsar en cap moment el paper de Mercader, que ell ha engrandit.

Tres dels quatre fills del matrimoni –Albert, Jordi i Lluís– s'han incorporat al negoci. La quarta filla, Sílvia, que viu a Barcelona com a guionista i realitzadora de documentals, va rodar sobre el seu avi el titulat *La cuina dels homes* i en prepara una biografia. Per cert, també va néixer un 14 d'abril, igual com Josep

Mercader, la besneta, Paula Subirós Payan, que estudia Hostaleria i ha començat a fer pràctiques a l'establiment familiar.

Si avui es recorda Josep Mercader és gràcies no només al tombant de qualitat i creativitat que va representar, sinó també a la llarga continuïtat que n'ha assegurat Jaume Subirós i la seva família. Al moment d'obrir el Motel l'any 1961, Josep Mercader s'havia presentat a la casa de pagès dels pares de Subirós, damunt la carretera de Barcelona a França, per demanar que li deixessin pintar a la paret exterior un gran cartell: «*Próxima inauguración: Motel Ampurdán.*»

Va aprofitar per oferir-los de contractar el fill gran com a aprenent al nou establiment, però l'hereu s'havia de quedar a treballar a la masia i van oferir-li el fill petit, Jaume. Va entrar a treballar-hi a canvi del menjar i les propines que pogués recollir com a grum a la recepció. A partir d'aquí va anar prosperant. El 1968 va marxar al servei mili-

tar i, a la tornada, es va casar amb la filla gran de Mercader, Anna Maria.

L'any jubilar del cinquantenari del Motel, el diari *La Vanguardia* va dedicar tres pàgines centrals als 'Xefs de la revolució': Ferran Adrià, Joan Roca, Carme Ruscalleda, els quals reflexionaven sobre la cuina catalana amb motiu de l'efemèride, reunits al voltant d'una taula d'aquest establiment servida per Subirós, com el reconeixement d'una precedència o potser d'un magisteri. Apuntava Ferran Adrià: «De no ser per la mort prematura de Josep Mercader, a qui Jaume Subirós va rellevar quan tenia 30 anys, ell hagués pogut ser el líder d'un moviment català com Arzak ho va ser a la nova cuina basca.»

Al meu llibre *Motel Empordà, elogi de l'amor estable* (Editorial Gavarres, 2024) explico: «El Motel és més que la seva carta, la seva història, les seves instal·lacions. És una lligó de ciències empresarials i ciències humanes, una filosofia vital, una poètica, una història i una esperança. Per això forma part de l'evolució cultural i del progrés col·lectiu.»

El centenari de la naixença de Josep Mercader mereix ser commemorat al voltant de la taula –i la sobretaula– de l'establiment que ell va fundar amb aquella visió del valor de la qualitat: la qualitat del plat, de qui el pensa, qui el cuina i qui el serveix amb una extraordinària continuïtat. Eduard Puig Vayreda qualificava el Motel Empordà «d'introntollable» i la paraula m'ha quedat 🍷

A dalt, Josep Mercader amb Jaume Subirós i Victor Merino, amb motiu de la setmana gastronòmica de la cuina de Santander, l'any 1978 // PROCEDÈNCIA: Arxiu Motel Empordà. Al detall, Mercader amb Josep Pla, l'any 1987 // PROCEDÈNCIA: Ajuntament de Girona. CRDI (Fons El Punt).

ROIG, Jean. Forns de L'Independant.
INSPAI. Diputació de Girona.

1976

2026

Cinquanta anys del Patronat de Turisme
Costa Brava Girona

Millorar, innovar i avançar

Ja fa cinquanta anys que la Diputació de Girona, a través del Patronat de Turisme Costa Brava Girona, treballa per a la promoció i la difusió exterior dels recursos naturals, socials i culturals de les comarques gironines.

I ara, més que mai, vetlla per un turisme basat en l'autenticitat, en la mobilitat sostenible i en els recursos de proximitat, que respecti el medi ambient i que beneficï tant els residents com els visitants.

Costa Brava
Pirineu de Girona
Diputació de Girona

Diputació de Girona

Arxiu PTCBG. Batista Sans.